
НАМІСНЯК О.М.,
асистент, Тернопільський
державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського,
м. Тернопіль

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК НОВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ У ЗДОБУТТІ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІОНОГО РІВНЯ – МАГІСТР МЕДСЕСТРИНСТВА

У статті обґрунтовано доцільність та ефективність використання дистанційного навчання, як однієї із сучасних новітніх технологій у ВНЗ. Розкрито сутність запровадження і використання дистанційного навчання для здобуття кваліфікації магістра медсестринства у Тернопільському державному медичному університеті імені І.Я. Горбачевського. Висвітлено основні етапи дистанційної освіти у контексті підготовки майбутніх фахівців сестринської справи.

Ключові слова: дистанційне навчання, медичні сестри, магістри, освітні технології

В статье обоснована целесообразность и эффективность использования дистанционного обучения, как одной из современных новейших технологий в ВУЗе. Раскрыта сущность внедрения и использования дистанционного обучения для получения квалификации медицинской сестры-магистра в Тернопольском государственном медицинском университете имени И.Я. Горбачевского. Освещены основные этапы дистанционного образования в контексте подготовки будущих специалистов сестринского дела.

Ключевые слова: дистанционное обучение, медицинские сестры, магистры, образовательные технологии.

The feasibility and effectiveness of using distance learning as one of today's latest technology in the university was shown in the article. The essence of the introduction and use of remote training for the qualification of Master of Nursing in Ternopil State Medical University named after I. Horbachevsky. The basic steps of distance education in the context of the preparation of future nursing professionals shown.

in the article. Definitely, an important role in the development of society played communications, television, space communications, which are mostly used in learning management systems and additional training. A new stage of global technologizing of countries was the emergence of modern telecommunication networks and the convergence of information technologies. Scilised, the emergence of information and communication technologies (ICT) and the Internet that are used in distance learning.

Key words: distance learning, nurses, masters, educational technology.

Постановка задачі у загальному вигляді. Глобальна інформатизація суспільства є однією з домінуючих тенденцій розвитку цивілізації в XXI ст. Сьогодні завдяки стрімкому збільшенню можливостей телекомунікаційних систем і нових інформаційних технологій формується інформаційне середовище існування та життєдіяльності людей, складається суспільство, яке спрямоване в епоху інформатизації. Важливу роль у розвитку інформаційного суспільства, яку відіграли комунікаційні технології: телефонні засоби зв'язку, телебачення, космічні комунікації, які в основному застосовувалися при управлінні процесом навчання і системах додаткового навчання. Новим етапом глобальної технологізації передових країн стала поява сучасних телекомунікаційних мереж та їх конвергенція з інформаційними технологіями, тобто поява інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та Інтернет, які використовуються у дистанційному навчанні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні питання дистанційного навчання та новітніх інформаційних технологій розглядалися в роботах Р. Бергера, В. Бикова, Є. Долинського, котрі висвітлювали та описували процес ДН в університетах України; О. Варава, який стверджує, що на етапі навчання ІКТ

вирішують проблему індивідуалізації навчання та організації його дистанційної форми, оптимізують самостійну позааудиторну, пошуково-дослідницьку та наукову роботу студента. У роботах Г. Молодих, Н. Сиротенка, С. Сисоєвої, П. Стефаненка досліджено основні проблеми сучасного стану та перспективи розвитку дистанційної освіти в зарубіжних країнах.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у висвітленні основних особливостей навчання медичних сестер магістрів за допомогою системи дистанційного навчання у Тернопільському державному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського.

Викладення основного матеріалу. Неперервний процес удосконалення, пошук нових засобів навчання у професійній освіті в Україні пов'язаний із зміною соціально-економічних умов і науково-технічним прогресом, котрі висувають підвищені вимоги до підготовки фахівців різних галузей у навчальних закладах. У зв'язку з інтеграцією України у світове співтовариство та розвитком міжнародних відносин, помітно збільшився інтерес до таких фахівців як бакалавр та магістр. Збільшився попит на спеціалістів у медичній галузі, а саме медичних сестер.

Забезпечення закладів охорони здоров'я України кваліфікованими кадрами є одним із важливих чинни-

ків, який впливає на якість надання медичної допомоги населенню. Зазначена проблема набуває ще більшого значення в період реформування охорони здоров'я, оскільки в цей час змінюються правові, економічні та організаційні основи системи суспільних відносин, а також відбувається формування нових стереотипів професійної поведінки медичних працівників, зокрема медичних сестер.

Роль сучасної медичної сестри давно виходить за рамки сформованого стереотипу «помічника лікаря». На сьогоднішній день медсестра, яка отримує кваліфікаційний рівень бакалавра та магістра, готується до безпосередньої участі у підготовці іншого молодшого медперсоналу та вчиться керувати відділеннями сестринської допомоги, хоспісами, відділеннями медичних, лікувально-профілактичних та реабілітаційних закладів.

Реформування медсестринської освіти в Україні розпочалося згідно законодавчих актів розвитку загальної, професійної і медичної освіти. Концептуальні положення сучасної професійної освіти, шляхи її модернізації відповідно до сучасних потреб особистості і суспільства визначені в законі України. На необхідності вирішення цього завдання наголошується в «Концепції реформування системи підготовки лікарів в Україні та приведення її у відповідність з потребами ринку праці й вимогами Європейського Союзу», «Концепції розвитку охорони здоров'я населення України» та іншими державними документами, що регламентують діяльність вітчизняних медичних закладів освіти [5].

Відтепер завдяки запровадженню педагогічного експерименту з дистанційної форми навчання для магістрів-медсестер у них з'являється ще й можливість підвищувати кваліфікаційний рівень без відриву від робочого процесу та залучати до навчання іноземних громадян.

Із зростанням попиту на таких спеціалістів зростають вимоги до

ефективності та якості їх підготовки. Інтенсивно ведеться пошук нових методів навчання, їх удосконалення, розробка та впровадження у навчальний процес. Усе більше фахівців вважає, що використання нових інформаційних технологій у навчанні створює умови для вивчення на якісно новому рівні. Однією з них є дистанційна форма навчання.

Дистанційне навчання – форма здобуття освіти, поряд з очною та заочною, за якої в **освітньому** процесі використовуються кращі традиційні та інноваційні засоби, а також форми навчання, засновані на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях. Воно широко застосовується за кордоном, також розвивається і в Україні [2].

Саме тому в Тернопільському державному медичному університеті імені І.Я. Горбачевського запроваджено дистанційну форму навчання (ДФН), яка потрібна для розширення цільової аудиторії студентів, для скорочення витрат та отримання додаткового доходу, можливості експорту знань, а також для того, щоб «іти в ногу із часом», що вимагає більш інтерактивних і мобільних способів навчання і отримання знань.

На базі ВНЗ готують фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня – магістр за спеціальністю «Сестринська справа» з числа іноземних громадян (США, Росії, Ізраїлю) та вітчизняних студентів. В університеті вже запроваджено і ефективно працює центр дистанційної форми навчання медсестер-бакалаврів. На протязі певного часу (з 2009 року) на даний момент підготовлено 286 медичних сестер-бакалаврів. Вони отримали дипломи міжнародного зразка, що дає змогу працювати не тільки в Україні та інших країнах світу. Також, протягом цього часу, виникла потреба спеціалістів рівня магістр. Таких фахівців почали готувати в Тернопільському державному медичному університеті імені І.Я. Горбачевського з 2011 року. За останні 2 роки підготовлено 19 магістрів медсестринства, з

них 4 громадяни зарубіжних країн.

У світовій практиці в галузі дистанційної освіти отримали бурхливого розвитку навчальні заклади нового типу – мега-університети, в яких кількість студентів становить сотні тисяч: Відкритий університет Нідерландів, Балтійський університет у Швеції, Китайський телеуніверситет, Національний університет дистанційної освіти в Іспанії. У кожному з них навчається близько 200 тисяч студентів [4, 5].

Для впровадження дистанційної освіти в Тернопільському державному медичному університеті імені І.Я. Горбачевського було розроблено спеціальне програмне забезпечення, а педагоги, які залучені до викладання за допомогою дистанційних програм, пройшли спеціальні курси підготовки. Кожен викладач проходить тестування на рівень володіння англійською мовою.

Для конкурсного відбору на дистанційну форму навчання вступників-громадян України передбачений дистанційні іспити, які проводяться у системі Moodle через сайт університету. Для медичних сестер магістрів це іноземна мова та клінічне медсестринство, а для бакалаврів сестринська справа. Вони охоплюють 50 тестових запитань, на які абітурієнт має відповісти за 50 хвилин. Іноземці проходять конкурсний відбір у формі співбесіди в режимі он-лайн через систему «Skype». Інформацію про дату і час вступних іспитів або співбесіди приймальна комісія повідомляє абітурієнту на вказаний ним власний E-mail не пізніше двотижневого терміну до початку випробувань.

Вступивши до Тернопільського державного медичного університету імені І.Я. Горбачевського, кожен студент отримує логін і пароль доступу до ресурсів веб-порталу ВНЗ. Зв'язок студента дистанційної форми навчання з університетом здійснюється через електронну поштову скриньку, яку він отримує при вступі. Туди надходить докладна інформація щодо навчаль-

ного процесу, оголошень та новин навчального закладу. Ввійшовши до системи дистанційного навчання, кожен студент може знайти матеріали для підготовки до лекцій, практичних, лабораторних, семінарських занять та пройти тестовий контроль.

У Тернопільському державному медичному університеті імені І.Я. Горбачевського створено «електронний деканат», який дає змогу контролювати навчальний процес системи дистанційного навчання в режимі он-лайн. Крім того, розроблені та затверджені норми часу для планування та обліку навчальної роботи науково-педагогічних працівників, а також перелік основних видів методичної, наукової й організаційної роботи викладачів, котрі залучені до дистанційної форми навчання.

Основними видами навчальних занять у дистанційному навчанні в університеті є: самостійне вивчення навчального матеріалу дистанційного курсу, лекція, консультація, семінар, дискусія, практичне заняття, лабораторне заняття за допомогою інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ). Вони забезпечують навчання студентів, що фізично знаходяться на відстані від викладача, надають широкі можливості самостійного опрацювання матеріалу, зменшують фінансові витрати на навчання уможливають зручний графік оволодіння інформацією (чат-навчання, веб-форуми, телеконференції, відеоконсультації, електронні повідомлення) [1].

У Тернопільському державному медичному університеті імені І.Я. Горбачевського створена спеціальна методична база для отримання знань. Створені аудіо- та відеолекції, методичні рекомендації, матеріали підготовки до лекцій, матеріали підготовки до практичних занять. Навчальні матеріали студенти отримують через Інтернет (інтранет, корпоративну мережу) або на переносному носії інформації (CD-ROM, DVD-ROM тощо), якщо є

така потреба. Вимоги щодо самостійного вивчення навчального матеріалу конкретної дисципліни визначаються навчальною програмою дисципліни, методичними вказівками, інструкціями і завданнями, що містяться у дистанційному курсі. Навчальний процес проводиться згідно з розкладом, який розміщений на порталі університету. Тривалість дистанційного курсу становить – 2 роки (4 семестри).

Одним із головних факторів успішного дистанційного навчання є вільний доступ до комп'ютера і мережі Інтернет. Зв'язок викладача зі студентом відбувається на порталі університету двома основними способами: обмін інформацією через поштові скриньки або через зв'язок «Skype». Останній дає можливість ідентифікувати особу студента і пришвидшує обмін інформацією. Викладачі та студенти, що володіють відповідними навичками, вбачають багато позитивного у такій системі:

- по-перше, вирішуються освітні завдання – засвоєння студентами необхідних знань і формування професійних умінь і навичок на рівні «викладач-студент»;
- по-друге, розвиваються творчі і комунікативні здібності майбутньої медичної сестри, реалізується особистісний підхід до виникаючої проблеми [3].

Ще одним із важливих завдань викладача є контроль знань, умінь і навичок студентів. Це традиційне викладацьке завдання розв'язується за допомогою розроблених тестових *завдань, які використовувалися при* поточному і підсумковому контролі. Здійснення контролю знань, умінь, здібностей студентів в умовах дистанційного навчання передбачає вирішення проблеми визначення сукупності необхідних якостей знань, без яких критерії їх оцінки і способи визначення рівня їхнього засвоєння виявити складно.

Особливості контролю знань у межах кожної дисципліни проводиться вхідний, щоденний і поточний контр-

оль знань студентів через контрольні та семінарські заняття. Підсумковий контроль передбачає: семестрові, семестрово-модульні диференційовані заліки та іспити, а також перевідні та державні іспити. Усі етапи контролю якості підготовки студентів супроводжуються використанням тестових завдань, які проходять у системі Moodle. Для дисциплін, формою контролю яких визначено іспит, передбачено очний цикл навчання, що передбачає контроль у формі єдиного комплексного тестового іспиту на порталі університету. Результати контролю зберігаються в електронному вигляді та дублюються на паперових носіях – в екзаменаційних та залікових відомостях, деканатських книгах та залікових книжках. Навчальним планом також передбачений і цикл практичного навчання.

Після кожного навчального семестру студент проходить медсестринську практику, яка триває 6 тижнів і проводиться на базі лікувальних та лікувально-профілактичних закладів за місцем роботи студента. Контроль за проходженням практики здійснює головна медична сестра лікарні та старші медсестри відділень. Після проходження практики студент відсилає завідувачу практики електронний і паперовий варіанти журналу з виконаними вимогами та складає тестовий контрольний залік на порталі університету. Студенти дистанційної форми навчання, які працюють за обраним фахом, звільняються від проходження практичної підготовки. Після закінченні повного навчального курсу студент отримує диплом та додаток до нього відповідно до вимог МОН України. Усі оцінки, що їх студент отримав протягом навчального процесу, заносяться в електронну базу університету, а також у навчальні журнали на кафедрах, згідно з пройденою дисципліною. Надалі планується створити аналогічну дистанційну форму навчання для здобуття наукових ступенів та аспірантури в медсестринстві.

Висновки. Таким чином, інноваційним підходом до підготовки медичних фахівців сестринської справи є використання дистанційного навчання у Тернопільському державному медичному університеті ім. І.Я. Горбачевського. У навчальному закладі є всі передумови для проведення дистанційного навчання для медичних сестер-магістрів, що заслуговує позитивної оцінки і поглибленого вивчення та

впровадження у педагогічну практику в інших ВНЗ України. Перспективами подальших наукових досліджень визначено розробку спеціальних методичних матеріалів навчального і контролюючого спрямування для вдосконалення професійної підготовки медичних сестер-магістрів, що дасть можливість у подальшому отримати наукові ступені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Варава О. Б. Використання інформаційних технологій у професійній діяльності і навчанні медичних сестер / О. Б. Варава, О. В. Фоменко, Т. М. Глоба // Вища освіта в медсестринстві: проблеми та перспективи : зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф., 23 лист. 2012 р. / наук. ред. В. Й. Шатило. – Житомир, 2012. – С. 27–29.
2. Дистанційне навчання (досвід впровадження педагогічного експерименту у Полтавському університеті економіки та торгівлі) : [зб. наук. праць / наук. ред. Каліуценко В. та ін.]. – Полтава, 2013. – 117 с.
3. Долинський Є. В. Формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів в процесі дистанційного навчання : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Долинський Євген Володимирович . – Тернопіль, 2011. – 254 с.
4. Стефаненко П. В. Теоретичні і методичні засади дистанційного навчання у вищій школі : дис. доктора пед. наук : 13.00.04 / Стефаненко Павло Вікторович . – К., 2003. – 276 с.
5. Освітній портал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.osvita.org.ua